
Ouders

Inhoud

Inleiding	2
1 Waarom is ouderbetrokkenheid belangrijk?	3
2 Hoe betrekken we ouders optimaal?	3
2.1 Onder het wateroppervlak kijken	3
2.2 Samen in huis	5
3 Handvatten voor een goed contact	6
3.1 Handelingsgericht	6
3.2 Referentiekader	7
3.3 Praten met	7
4 Enkele momenten in de kijker	8
4.1 Inschrijving en onthaal	8
4.1.1 Oudercontact	8
4.1.2 Informeel contacten	9
4.1.3 Schriftelijke communicatie	9
4.1.4 Telefonische contacten, sms, Facebook-Messenger, Whatsapp	9
4.1.5 Huisbezoeken	9
5 Bibliografie	10

Inleiding

In de bouwsteen Ouders nemen we je mee in het verhaal van ouderbetrokkenheid. We verkennen hoe we als leraar en als school ten volle kunnen inzetten op het leerproces van alle leerlingen door een sterke samenwerking met alle ouders. Een school die inzet op verbindend schoolklimaat beschouwt ouders als gelijkwaardige partners. Ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie verschillen van elkaar. Ouderbetrokkenheid (GO!- Ouders, VCOV, KOOGO, 2019) is elke vorm van bezorgdheid om, interesse in en ondersteuning van het eigen kind. Ouderparticipatie maakt ouderbetrokkenheid zichtbaar en is het engagement van ouders op het hele schoolgebeuren, met betrekking tot alle leerlingen. Dat kan in de vorm van overlegorganen waarin vertegenwoordigers van de ouders zetelen en kan aangevuld worden met andere initiatieven. Het participatiedecreet van 2 april 2004 bepaalt dat er in elke school een schoolraad moet kunnen opgericht worden met daarin een oudergeleding. Daarnaast kunnen ouders volgens datzelfde decreet om de oprichting van een ouderraad vragen. De overheid heeft de bevoegdheden van die raden vastgelegd, samen met de grote lijnen van hun samenstelling en werking. Voor meer informatie over de ouderraad en de schoolraad verwijzen we je door naar de mededelingen [Participatiedecreet: de schoolraad](#) en [Participatiedecreet: de ouderraad](#) hierrond op de [website](#) van het Katholiek Onderwijs Vlaanderen. Als we in deze tekst spreken over ouders dan doelen we op elke volwassene die de opvoeding van een leerling op zich neemt.

1 Waaron is ouderbetrokkenheid belangrijk?

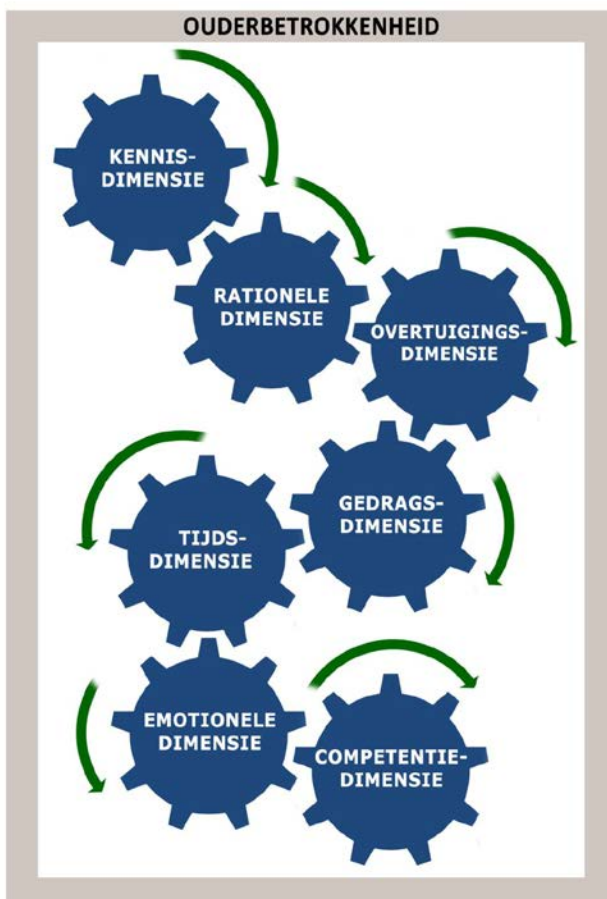
Een constructieve samenwerking met ouders is één van de uitgangspunten van handelingsgericht werken (Pameijer et al., 2018). Zie bouwsteen [Continuüm van zorg](#) - inleiding, punt 4. We spreken niet alleen over ouders, maar ook met ouders. Dat doen we om de leerlingen zo goed mogelijk te begeleiden in hun leren, in hun studeren, in hun ontwikkelingsproces. Ouders ervaren heel wat drempels die hen verhinderen om hun betrokkenheid te verhogen. Bij kwetsbare gezinnen zijn dat vooral culturele verschillen en taal. Het is een uitdaging om als school en als leerkracht die drempels te detecteren en weg te werken.

2 Hoe betrekken we ouders optimaal?

2.1 Onder het wateroppervlak kijken

Je bent een professional. In je contacten met ouders is een objectieve en bewuste grondhouding onontbeerlijk. Je bent je steeds bewust van je relatie met ouders en je weet wat de sterkte van die relatie kan beïnvloeden. Die aspecten hebben Samaey en Vettenburg benoemd als zeven dimensies van ouderbetrokkenheid (Samaey & Vettenburg, 2005).

De zeven dimensies zijn een wetenschappelijk onderbouwde bril om naar de school-ouderrelatie te kijken. Je kunt met dat kader de relatie vanuit zeven invalshoeken bekijken. In onderstaande tabel

Figuur 1: Zeven dimensies van ouderbetrokkenheid

verduidelijken we elke dimensie aan de hand van reflectievragen. De antwoorden geven je inzicht in de drempels die ouders ervaren. De relatie is wederkerig. De zeven dimensies gebruik je ook om samen met je collega's de school te onderzoeken. Wat weet je bijvoorbeeld over de achtergrond van de ouders? Op welke manier kijken ze naar onderwijs? Wat zijn hun gevoelens in contacten met de school? Soms word je geconfronteerd met mensen die heel erg hard van jou verschillen. Hoe voel je je daarbij? Hoe voelen je collega's zich? Hoe komt dat? Met die vragen kun je onder het spreekwoordelijke wateroppervlak (McClelland, 1987) kijken en op zoek gaan naar de behoeften van de ouders én van jezelf en je collega's.

Reflectie- vragen

Betrokkenheid van de OUDERS op de school aan de hand van zeven dimensies

Kennisdimensie:

- Wat weet de ouder over onderwijs, studierichting, de school, de klas van zijn kind?
- Kent de ouder de kanalen om meer te weten te komen over het onderwijs, de studierichting, de school, de klas van zijn kind?

Emotionele dimensie:

- Welke gevoelens overheersen bij de ouders in de relatie tot de school, het onderwijs in het algemeen?

Rationele dimensie:

- Welke kosten-batenanalyse maken ouders om zich al dan niet in te zetten voor de school, de schoolloopbaan van hun kind? Ouders gaan na wat het hun 'opbrengt' en wat het hun 'kost'.

Overtuigingsdimensie:

- Is de ouder ervan overtuigd dat hij een rol kan spelen in de schoolloopbaan van zijn kind?

Competentiedimensie:

- Voelt/is de ouder (zich) competent om een rol op te nemen in de schoolloopbaan van zijn kind?

Gedragsdimensie:

- Hoe zet de ouder zijn betrokkenheid om in concreet waarneembaar gedrag?

Tijdsdimensie:

- Hoeveel tijd besteedt de ouder aan bepaalde zaken? Die dimensie wordt samen met de gedragsdimensie bekeken. De gedragsdimensie stelt de vraag naar hoe de ouder zijn betrokkenheid omzet in waarneembaar gedrag, de tijdsdimensie vraagt naar de tijd die de ouder daaraan besteedt.

Betrokkenheid van de SCHOOL op de ouders aan de hand van zeven dimensies

Kennisdimensie:

- Wat weet de school/de leerkracht over de ouders van hun leerlingen?
- Kent de school al dan niet de kanalen om meer te weten te komen over de ouders van zijn leerlingen?

Emotionele dimensie:

- Welke gevoelens overheersen bij de school/de leraar in de relatie met de ouders?

Rationele dimensie:

- Welke kosten-batenanalyse maakt de school om zich al dan niet in te zetten voor alle ouders van hun leerlingen? De school gaat na wat het haar 'opbrengt' en wat het haar 'kost'.

Overtuigingsdimensie:

- Is de school ervan overtuigd dat ze een rol te spelen heeft in het vormgeven van een krachtige samenwerking tussen ouder en school?

Competentiedimensie:

- Voelt/is de school (zich) competent om te werken aan een krachtige samenwerking tussen ouder en school?

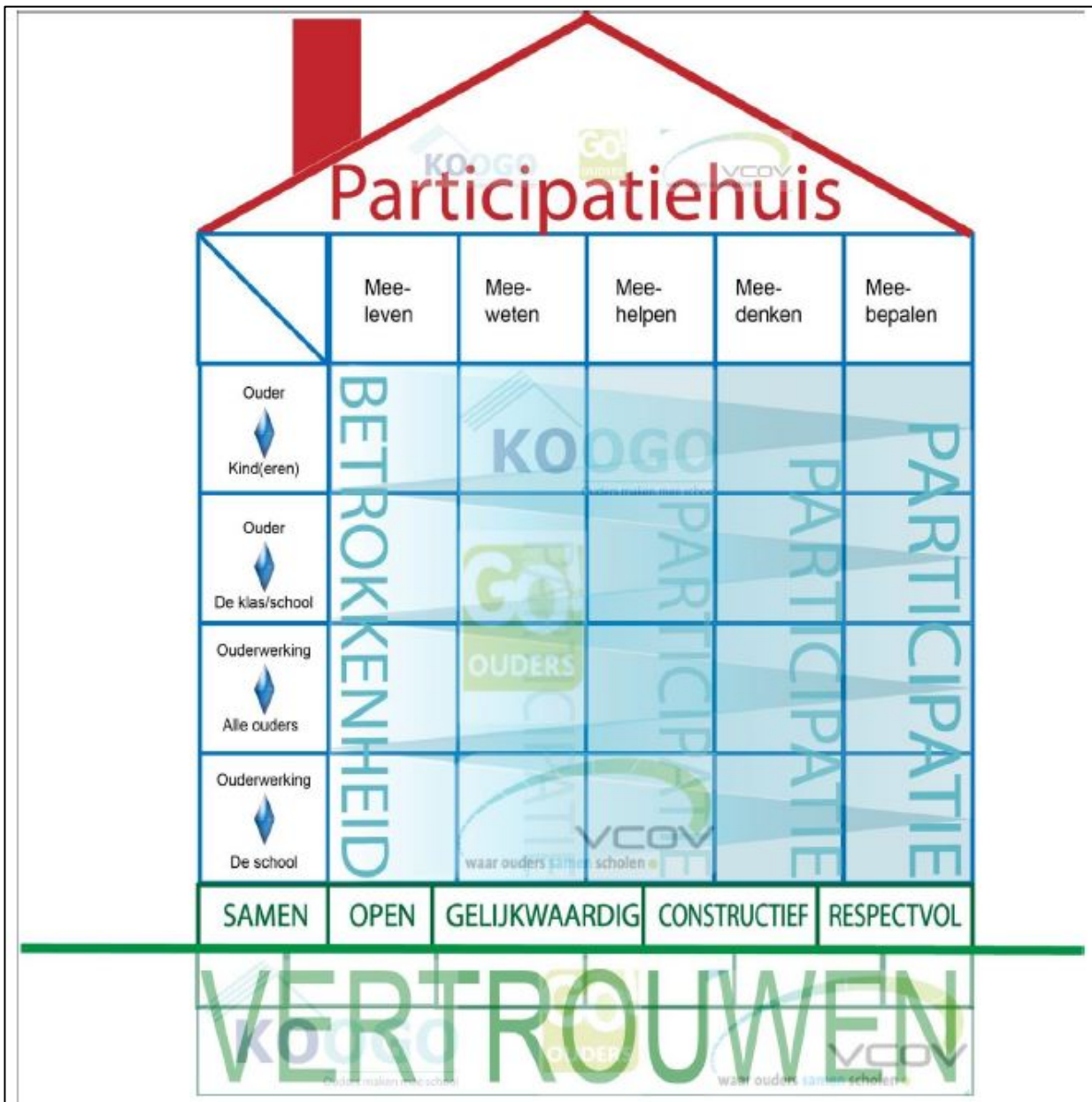
Gedragsdimensie:

- Wat doet de school/de leraar concreet om ouders te betrekken bij de schoolloopbaan van hun kind?

Tijdsdimensie:

- Hoeveel tijd besteedt de school/de leerkracht aan het werken aan een goede samenwerking tussen ouders en school? Die dimensie wordt samen met de gedragsdimensie bekeken. De gedragsdimensie vraagt hoe de school/de leraar haar/zijn betrokkenheid omzet in waarneembaar gedrag. De tijdsdimensie stelt de vraag naar de tijd die de school/de leraar daaraan besteedt.

Figuur 2: Het participatiehuis

Ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie zijn niet strikt af te bakenen. Ouderparticipatie maakt de betrokkenheid van ouders zichtbaar. Een ouder die op een schoolfeest meehelpt, toont zijn betrokkenheid. Een ouder die niet komt helpen, is daarom niet minder betrokken bij het leerproces van zijn kind. Het participatiehuis maakt dat duidelijk.

Ouderbetrokkenheid, met wederzijds vertrouwen, vormt de basis voor participatie.

Er zijn drie actoren:

- de ouder(s);
- de leerling;
- de school.

Er zijn vijf bouwstenen:

- samen;
- open;
- constructief;
- gelijkwaardig;
- respectvol.

De bouwstenen zijn noodzakelijk voor de interactie met elkaar. Inzetten op een relatie met de ouders waarin die waarden essentieel zijn, betekent bouwen aan een verbindend schoolklimaat. Je leest daarover meer in het [fundament Verbindend schoolklimaat](#).

De muren van het participatiehuis bakenen de verschillende kamers af. Daarin wordt de wisselwerking tussen de verschillende actoren op een school in beeld gebracht.

Ouderbetrokkenheid en ouderparticipatie kunnen zich uiten op verschillende manieren. Het kan gaan van het lezen van correspondentie, het volgen van de schoolwebsite tot het participeren aan de schoolraad.

Het participatiehuis omvat vijf niveaus van betrokkenheid: meeleven, meeweten, meehelpen, meedenken en meebepalen.

Je kunt het participatiehuis gebruiken als een instrument om alle acties rond ouderbetrokkenheid te kaderen. Zo kun je vaststellen op welke niveaus je best inzet.

3 Handvatten voor een goed contact

3.1 Handelingsgericht

Elk contact met ouders, hoe spontaan ook, is een professioneel contact. Daarom neem je in elk gesprek de uitgangspunten van handelingsgericht werken mee. Ieder gesprek met ouders is doelgericht. De bedoeling van elk gesprek is voor iedere deelnemer duidelijk.

In een gesprek met ouders stemmen we onze aanpak op elkaar af. Ben je je bewust van de wisselwerking tussen de school, de leerling en thuis?

De opvoedings- en onderwijsbehoeften van de leerling zijn het onderwerp van gesprek. Samen met de ouders ga je op zoek naar wat de leerling, in deze klas, bij deze leraar nodig heeft.

Betrek het team steeds voor, tijdens of na gesprekken met ouders. De rol van elke leraar is cruciaal in de ontwikkeling van een leerling. Daarom zijn goede communicatie en samenwerking met collega's onontbeerlijk bij ouderbetrokkenheid.

Het geeft kracht wanneer je een gesprek durft starten vanuit het positieve. Waar liggen de talenten van de leerling? Wanneer loopt het goed thuis? Aandacht voor het positieve biedt kansen tot groei.

De samenwerking met ouders is helder en de doelen zijn duidelijk afgesproken. Hanteer daarom ook steeds een duidelijk stappenplan in je gesprekken. Zo kun je de kwaliteit van je contacten waarborgen.

3.2 Referentiekader

Hoe hard je ook probeert om zo professioneel en objectief mogelijk in je relatie met ouders te staan, je kijkt steeds door een gekleurde bril. De bril van je persoonlijk referentiekader. De bril van je waarden en normen. Het is belangrijk om je daar als onderwijsprofessional bewust van te zijn. Je kunt ervoor kiezen om je gedrag daarop af te stemmen. Geconfronteerd met verschil, met een waardepatroon dat erg van het jouwe verschilt, is het soms moeilijk om die bril af te zetten. Wees je in zulke situaties bewust van je eigen *emoties* en behoeften. Durf die te benoemen en ga ook actief op zoek naar wat de gedachten, gevoelens en behoeften zijn van de ouder met wie je in gesprek bent.

Ouders vinden het belangrijk dat je voor hen de tijd neemt en dat je luistert naar hun opvattingen, gevoelens en vragen. Ze willen door jou bejegend worden als deskundige over hun kind. Ze willen dat je hen bij de begeleiding ervan betreft. Anderzijds waarderen ouders jouw deskundigheid als onderwijsprofessional. Ze waarderen jouw kennis over jongeren, opvoeden en onderwijs die je dagelijks inzet zodat ze betekenis voor hen heeft.

- Lees in de tekst [Bouwen aan een school voor iedereen](#) meer over je professionele identiteit onder punt 1.3: Ik engageer mij voor de katholieke dialoogschool.
- Lees in de tekst [Fundament Diversiteit](#) meer over identiteit en kruispuntdenken onder punt 1: Waarom omgaan met verschil?
- Lees in de [bouwsteen Kwetsbaarheid en armoede](#) over verschillende referentiekaders onder punt 4: Armoede zien.

3.3 Praten met

Beschrijf concreet gedrag en concrete situaties. Je verduidelijkt het verhaal aan de hand van observaties en materiaal. Dat wordt zo veel mogelijk geobjectiveerd. In het praten met ouders bieden de principes van verbindende communicatie concrete handvatten. Verbindende communicatie focust op vier bouwstenen: observatie, gevoelens, behoeften en verzoek. Daarnaast spelen er drie processen: zelfempathie, verbindende eerlijkheid en empathie. Doorheen onze tips en tricks in de volgende paragrafen herken je de bouwstenen en processen. Voor meer informatie over verbindende communicatie en verbindend schoolklimaat kun je terecht in de [bouwsteen Verbindend schoolklimaat](#).

Tips

Luister actief. Geef ouders rustig de tijd om op je boodschap te reageren en luister goed naar hun reactie. Wie actief luistert, wil zo goed mogelijk begrijpen wat de andere zegt, denkt en voelt. De ouders dragen een eigen onderwijsverleden mee en eigen opvattingen over wat 'goed leren' en een 'goede school' is. Zij ervaren de boodschap mogelijk op een heel andere manier. Vooral minder mondige ouders moeten extra gestimuleerd worden om hun verhaal te doen. Dat kan door concrete vragen te stellen of zelf voorzetten te geven. Actief luisteren betekent niet dat de leraar akkoord gaat met de ouders. Bij meningsverschillen is het zo mogelijk nog belangrijker om te weten wat het standpunt van de ouders is.

4 Enkele momenten in de kijker

4.1 Inschrijving en onthaal

Een onthaalgesprek is een kans om de leerlinge en zijn ouders te laten ervaren dat ze welkom zijn. In een goed onthaalgesprek krijg en geef je de informatie die noodzakelijk is voor een goede begeleiding van de leerling.

Een draaiboek kan je helpen om het gesprek te voeren. Zo ben je er zeker van dat het gesprek breed genoeg gaat en dat je alle belangrijke aspecten meeneemt. Creëer vooral een sfeer van vertrouwen en benoem het gemeenschappelijk belang. De ouders moeten kunnen ervaren dat het gesprek meer is dan een administratieve formaliteit. Het gesprek verhoogt de kans dat de leerling zich sneller thuis voelt en dat de ouders zich aangesproken voelen. Betrek de ouders als ervaringsdeskundige. Vraag hun expliciet hoe zij de begeleiding zien van hun kind, welke ervaring zij hebben en/of welke ondersteuning ze zelf nodig hebben.

4.1.1 Oudercontact

Het oudercontact is voor jou en voor de ouders de gelegenheid bij uitstek om elkaar te spreken. Oudercontacten vinden gedurende het schooljaar plaats en dienen om de ontwikkeling van de leerling te bespreken.

Je nodigt ouders uit op een manier die het best bij hen past (cf. 7 dimensies). Er kan dus maatwerk bij te pas komen. De ene wijze hoeft de andere niet uit te sluiten. Zo kun je ouders uitnodigen via brief, e-mail, de digitale leeromgeving of mondeling. In elk geval is het belangrijk dat de ouders weten wat het doel, de duur en het onderwerp van het gesprek zal zijn. Je kunt ouders ook vragen om op voorhand over bepaalde dingen na te denken. Een uitnodiging schrijf je best in klare en duidelijke taal.

Het oudercontact hoeft ook niet noodzakelijk te verlopen in een klassieke gespreksopstelling (Marwijk, 2019). Denk na over het doel van het gesprek. Wil je de samenwerking met de ouders benadrukken, durf dan bijvoorbeeld naast de ouders plaats te nemen om het rapport te bespreken. Een gesprek met een groep van ouders kan op die manier in de vorm van een cirkelgesprek plaatsvinden.

Je kunt ervoor kiezen om de leerling actief te betrekken bij het oudercontact. Voorafgaand een leerlingencontact houden, is daarop een goede voorbereiding. Zo krijgt de leerling meer verantwoordelijkheid over zijn leerproces en kan hij een actieve rol opnemen in het gesprek met zijn ouders.

Zoek samen naar oplossingen. Samen met ouders of andere opvoeders ben je immers om die leerling bezorgd. Soms ligt de sleutel bij jou en doe je zelf een voorstel.

Eindig met een conclusie en concrete afspraken: op het eind zet je alles nog eens op een rijtje en formuleer je een conclusie. Die kan erin bestaan om concrete afspraken te maken over wat er verder gaat gebeuren en op welke manier het gesprek wordt opgevolgd.

Neem notities tijdens het gesprek. Je kunt er achteraf steeds naar teruggrijpen, bijvoorbeeld om correcte informatie aan het dossier van de leerling toe te voegen of om de informatie te delen met de leerlingenbegeleider, directie of CLB-medewerker.

4.1.2 *Informele contacten*

Informele contacten tussen jou en de ouders hebben een drempelverlagend effect. In tegenstelling tot het basisonderwijs - waar vele ouders mee tot aan de schoolpoort of zelfs de klasdeur komen - zijn die contacten in het secundair onderwijs eerder schaars. De school kan aan formele contactmomenten een informeel luik koppelen. Ook op andere gelegenheden kunnen directie en leerkrachten informeel kennismaken met de ouders:

- Ouders worden betrokken bij een projectweek, bijvoorbeeld door hen uit te nodigen voor een gezond ontbijt als afsluiter van het project rond gezonde leefgewoonten. Op de opendeurdag spreken directie en leerkrachten ouders aan die op andere momenten moeilijk te bereiken zijn.
- Scholen kunnen gebruik maken van wat de omgeving te bieden heeft door samen te werken met het lokale netwerk waar ook hun leerlingen en ouders deel van uitmaken. Door letterlijk en figuurlijk de deuren open te stellen voor lokale verenigingen en initiatieven, maken ze de school toegankelijker en zorgen ze voor informele contacten met ouders en leerlingen.

4.1.3 *Schriftelijke communicatie*

Schriftelijke communicatie moet duidelijk en ondubbelzinnig zijn en rekening houden met de doelgroep. Korte, heldere zinnen, zo weinig mogelijk vakjargon en een eenvoudig taalgebruik verdienen de voorkeur. Dat is zowel van toepassing op algemene informatie gericht op alle ouders als gerichte communicatie. Het geldt ook voor elektronische communicatie, bijvoorbeeld via e-mail of het eigen schoolplatform. Communicatie gebeurt steeds op een professionele en pedagogisch verantwoorde manier. Zeker als die communicatie langs elektronische weg (bijvoorbeeld via sociale media) gebeurt.

Meestal zal de school in eerste instantie schriftelijk (per brief of e-mail) communiceren om de ouders op de hoogte te brengen. Als ouders daar niet op reageren, kan het nodig zijn hen te bellen. Wanneer een snelle aanpak nodig is, bel je beter meteen (bijvoorbeeld bij mogelijk ongewettigde afwezigheden).

4.1.4 *Telefonische contacten, sms, Facebook-Messenger, Whatsapp*

Een telefoongesprek is zelden het aangewezen middel om een complexe situatie te bespreken met de ouders. Het is en blijft een handig middel om ouders snel te contacteren, maar telefoongesprekken houd je best informatief en dienen om tot een afspraak voor een gesprek op school te komen. Hetzelfde geldt voor sms, Whatsapp, Facebook Messenger of andere sociale media. Bekijk of je die kanalen kunt inzetten om ouders te bereiken die via andere wegen moeilijk bereikbaar zijn.

4.1.5 *Huisbezoeken*

Wanneer je ouders moeilijk kunt bereiken, kan een huisbezoek, eventueel samen met een brugfiguur, een optie zijn voor een gesprek. Huisbezoeken vragen een substantiële tijdsinvestering en zullen dan ook zeer gericht worden gebruikt. Een huisbezoek werkt drempelverlagend voor ouders. Wees je ervan bewust dat je je binnen de privésfeer van de leerlingen en zijn ouders 'binnendringt'. Bereid het bezoek goed voor en sta ook stil bij de omgangsvormen die je hanteert.

Deze tekst biedt een houvast om als school volop in te zetten op ouderbetrokkenheid. Tegelijkertijd is hij te beperkt. Daarom geven we je graag nog een selectie aan interessant materiaal mee.

- [Brede schOUDERS - een werkboek](#);
- [Brochure - Communicatie met anderstalige ouders in het basisonderwijs](#);
- [Bronnenkaart - 7 dimensies van Ouderbetrokkenheid](#);
- [Draaiboek - Zet je schOUDERS onder ZILL](#);
- [Duidelijk Nederlands op school: hoe communiceer je met ouders?](#)
- [Participatiehuis en ouderbetrokkenheid als basis](#);
- [Van eiland naar Wij-land](#);
- [VCOV, Samen school maken in het secundair onderwijs](#).

---

5 Bibliografie

- GO!- Ouders, VCOV, KOOGO. (2019, Mei 2). *Ouderbetrokkenheid als basis*. Opgehaald van VCOV Waar ouders samen scholen : <https://www.vcov.be/ouderinfotheek/vcov-infomateriaal/Ouderbetrokkenheid-als-basis>
- Katholiek Onderwijs Vlaanderen Dienst Lerenden. (sd). *Participatiedecreet-ouderraad*. Opgehaald van www.katholiekonderwijs.vlaanderen: https://pincette.katholiekonderwijs.vlaanderen/Website_Katholiek_Onderwijs_Vlaanderen/Dienst_Lerenden/Website_public/Participatie/MLER_018_2017_01_25_Participatiedecreet%20-%20schoolraad.pdf
- Marwijk, F. v. (2019, Mei 12). *Lichaamstaal*. Opgehaald van <http://www.lichaamstaal.nl/plaats.html>
- McClelland, D. (1987). *Human Motivation*. CUP Archive.
- Pameijer, N., Denys, A., Timbremont, B., & Van De Veire, H. (2018). *Handelingsgericht werken Samenwerken aan schoolsucces Vlaamse Editie*. Leuven: Acco.
- Samaey & Vettenburg. (2005). *Ontwikkeling van een instrument 'betrokkenheid bij ouders bij het onderwijs'*. Gent: Universiteit Gent.

